

Research Article

Designing and validation of Parental Monitoring Questionnaire

M. Malekiha*: Assistant Professor, Counseling Department, Humanistic Sciences Faculty, Hazrat-e Masoumeh University, Qom, Iran.
dr.m.malekiha@gmail.com

Z. Kermani Al Gorayshi: Msc in family counseling, Counseling Department, Humanistic Sciences Faculty, Islamic Azad University, Khomainycity branch, Isfahan, Iran.
zohrekermani43@gmail.com

Abstract

Today, parental monitoring is one of the skills of parents to care for adolescents to transition from this stage of development. So far, various tools have been developed to measure parental monitoring skills that do not consist of all aspects of parental monitoring. Therefore, the present study was conducted to design and validate a parental monitoring questionnaire. The questionnaire is designed to measure parental monitoring based on five dimensions: information, supervision, communication, concern and acceptance. The research population includes all parents of female high school students from 2019-2020. The researcher-made questionnaire was performed on 300 parents (233 females and 67 males). Data were analyzed using confirmatory factor analysis and Pearson correlation coefficient. Findings show acceptable reliability of five dimensions (0.88 - 0.87) and the whole questionnaire (90.3). To determine the concurrent validity of the parental monitoring questionnaire were used from two parental conflict questionnaires to assess divergent validity and the parenting styles questionnaire to assess convergent validity. Findings indicate the validity of the criterion of the parental monitoring questionnaire. Whit considering the importance of parental monitoring as an important skill in the process of raising children can be used from made questionnaire to assess the dimensions of this parenting skill and consequently to provide feedback.

Keywords: Parental monitoring, construction, validation, questionnaire

---

* Corresponding author

ساخت و اعتباریابی پرسشنامه پایش والدینی

مرضیه ملکپناه*، استادیار، گروه مشاوره، دانشکده علوم انسانی، دانشگاه حضرت معصومه (س)، قم، ایران.

dr.m.malekiha@gmail.com

زهرة کرمانی القریشی: کارشناس ارشد مشاوره خانواده، گروه مشاوره، دانشکده علوم انسانی، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد خمینی شهر،

اصفهان، ایران.

zohrekermani43@gmail.com

چکیده

امروزه، پایش والدینی یکی از مهارت‌های والدین در مراقبت از نوجوان برای گذار موفقیت‌آمیز از این دوره رشد است. تاکنون ابزارهای مختلفی برای سنجش مهارت پایش والدینی طراحی شده است که دربردارنده همه ابعاد پایش والدینی نیست؛ بنابراین، پژوهش حاضر با هدف ساخت و اعتباریابی پرسشنامه پایش والدینی انجام شد. آزمون ساخته شده به سنجش پایش والدینی براساس پنج بُعد اطلاع، نظارت، ارتباط، دغدغه و پذیرش می‌پردازد. جامعه پژوهش شامل کلیه والدین دانش‌آموزان دختر مقطع متوسطه دوم در سال تحصیلی ۹۹-۱۳۹۸ بود. آزمون پژوهشگر ساخته بر روی 300 نفر از والدین (233 زن و 67 مرد) اجرا شد. داده‌ها با استفاده از روش تحلیل عوامل تأییدی و ضریب همبستگی پیرسون تحلیل شد. یافته‌ها نشان‌دهنده پایایی قابل قبول ابعاد پنج‌گانه (۰/۸۷-۰/۸۸) و کل آزمون (90/3) است. برای تعیین روایی هم‌زمان پرسشنامه پایش والدینی، از دو پرسشنامه تعارض والدینی برای سنجش روایی واگرا و پرسشنامه سبک‌های فرزندپروری برای سنجش روایی همگرا استفاده شد. یافته‌ها حاکی از تأیید اعتبار ملاکی پرسشنامه پایش والدینی است. با توجه به اهمیت پایش والدینی به‌عنوان مهارتی مهم در فرایند تربیت فرزندان با استفاده از پرسشنامه تدوین شده می‌توان به سنجش ابعاد این مهارت والدینی و ارائه بازخورد پرداخت.

واژگان کلیدی: پایش والدینی، ساخت، اعتباریابی، پرسشنامه.

مقدمه

با ورود به دوره نوجوانی تغییراتی در زندگی فرد کودک ایجاد می‌شود. یکی از حوزه‌هایی که دچار تغییراتی در این دوره می‌شود، ارتباط با والدین است. در این دوران عمدتاً به نوجوانان اجازه داده می‌شود که زمان بیشتری را با دوستان خود سپری کنند (لارسون و همکاران^۱، 1996؛ به نقل از کی سس^۲، 2016). هنگام گذراندن اوقات با دوستان، غالباً والدین از فعالیت‌های آنها حمایت نمی‌کنند؛ بنابراین، با افزایش سن نوجوان، والدین کمتر قادر به مشاهده عینی فعالیت‌ها و رفتارهای نوجوان با همسالانشان خواهند بود (کی سس و همکاران^۳، 2009). در این برهه، ممکن است فرصت تجربه کردن برخی فعالیت‌ها نظیر آسیب‌رساندن به اموال عمومی، دزدی و فعالیت‌های ناهنجار با جامعه برای نوجوان فراهم شود (کر، استاتین و برک^۴، 2010). به دلیل ماهیت و ویژگی‌های دوران نوجوانی احتمال بروز تعارض بین والدین و فرزند نوجوان افزایش می‌یابد؛ اما برداشت والدین و نوجوان از ماهیت و میزان تنش این تعارض متفاوت است (مستروث دوراس و همکاران^۵، 2020). از سوی دیگر، تعارض والد-فرزند^۶ به همان میزان که می‌تواند تنش‌زا و مشکل‌آفرین باشد، می‌تواند به عنوان فرایندی طبیعی در طی دروان رشد نوجوان در نظر گرفته شود (دهقان و رسولی، 1394). تعارض والد-فرزند نقش مهمی در میزان سازگاری فردی، اجتماعی و یا بروز مسائل و مشکلات رفتاری فرزند یا فرزندان، به خصوص در طی دوران نوجوانی دارد. عوامل مختلفی زمینه‌ساز این تعارض در طی دوران نوجوان است. اعمال قدرت و کنترل زیاد بر نوجوان، در نظر نگرفتن نظرات نوجوان

در زمینه‌های مختلف، قوانین خانوادگی متغیر و انتقادهای بیش از حد از نوجوان، برخی از منابع ایجاد تعارض است (جوشن‌پور و همکاران، 1395). سبک‌های فرزندپروری^۷ نقش مهمی در ایجاد، افزایش و یا کاهش تعارض والد-فرزند دارد (کرماتی، 1393). سبک فرزندپروری را می‌توان مجموعه یا سیستمی رفتاری تعریف کرد که تعامل والدین و کودک را در طیف گسترده‌ای از موقعیت‌ها توصیف می‌کند و فضای تعاملی مؤثری را ایجاد می‌کند (ذکایی فر و موسوی‌زاده، 1399: 89). سبک‌های فرزندپروری مقتدرانه، سهل‌گیرانه و سخت‌گیرانه، هر کدام پیامدهای مخصوص به خود را در ارتباط والد-فرزند دارد؛ اما شواهد پژوهشی گویای آن است که سبک فرزندپروری مقتدرانه و انعطاف‌پذیر نقش بسزایی در رشد فرزند در ابعاد مختلف روان‌شناختی، اجتماعی و فردی دارد (ذکایی فر و موسوی، 1399). صرف‌نظر از سبک فرزندپروری، مهارت‌های والدینی نیز نقش مهمی در کمیت و کیفیت ارتباط والد-فرزند دارد. یکی از مهارت‌های والدینی که به والدین کمک کرده است تا آگاهی بیشتری از فرزند نوجوان خود داشته باشند، پایش والدینی^۸ است. پایش والدینی به معنای «مجموعه رفتارهای والدین با هدف آگاهی [و در صورت لزوم پیگیری] از محل حضور، فعالیت‌ها و سازگاری نوجوان است» (دیشن و مک‌ماهان^۹، 1998: 12). به عبارت دیگر، پایش^{۱۰} آگاهی والدین از فعالیت‌های فرزند است که با چه کسی، کجا و چه‌طور فعالیتی را در حالی که از نظارت والدین دور است انجام می‌دهد» (کازنسکی و مور^{۱۰}، 2015: ۱۵). در تعریفی دیگر، پایش والدینی مفهومی روان‌شناختی و نظری است که ترکیبی از مؤلفه‌های گوناگون شیوه‌های فرزندپروری

¹. Larson & et al

². Keijsers

³. Frijns, Branje & Meeus

⁴. Kerr, Stattin & Burk

⁵. Mastrotheodoros & et al

⁶. Parent-child conflict

⁷. parent

⁸. parental monitoring

⁹. Dishion & McMahon

¹⁰. Kuezyński & Mol

او در بیرون از خانه را تقویت می کند و زمینه ساز برقراری روابط اجتماعی مطلوب با هم سالان و سایر اعضای جامعه را می شود (پلاک و همکاران^۷، 2020). نتایج مطالعات گویای آن است که بین مفهوم پایش والدینی با تعارض والدین (لاو و همکاران^۸، 2010؛ افل و همکاران^۹، 2015) و سبک های فرزندپروری (لی و همکاران^{۱۰}، 2000؛ پاتوک - پیک هوم و همکاران^{۱۱}، 2011؛ ناکایاما^{۱۲}، 2011) به عنوان متغیرهای اصلی در فرایند تعامل والد فرزند ارتباط معناداری وجود دارد. رابطه بین سبک های فرزندپروری و پایش والدینی دو طرفه است. به عبارت دیگر، سبک فرزندپروری مقتدرانه یکی از منابع مؤثر بر رشد مهارت پایش والدینی است و سبک های فرزندپروری خودکامه و سهل انگارانه جزء یکی از موانع پایش والدینی است (کرمانی، 1393).

برای تبیین مفهوم سازه پایش والدینی، تاکنون الگوهای مختلفی مطرح شده است (کیم و همکاران^{۱۳}، 2020). در الگوی هیز، هادسون و متشوز^{۱۴} (2003) پایش در پنج مرحله بررسی شده است که عبارت اند از: پایش قبل از اوقات فراغت (مرحله اول)، پایش رفتارهای نوجوان مواقعی که تحت نظارت نیست (مرحله دوم)، پایش بعد از اوقات فراغت (مرحله سوم)، پاسخ والدین (مرحله چهارم) و آخرین مرحله پاسخ نوجوان به رفتارهای والدینش (مرحله پنجم) است (کرمانی، 1393).

در الگویی دیگر که لیرد، ماررو و شرود^{۱۵} (2010) ارائه کرده اند، مفهوم پایش و عوامل مؤثر بر آن برگرفته از الگوی تعاملی فرایند پایش واقعی است

است. این مفهوم شامل آگاهی از فعالیت های نوجوان، دغدغه والدین، ارتباط والد فرزند، نظارت والدین بر رفتار فرزند و سازگاری با تغییرات فردی او است (دیشن و مک ماهان، 1998؛ به نقل از هیز^۱، 2004).

علاقه به بررسی علمی مفهوم سازه والدینی به عنوان مهارت و عامل محافظتی بالقوه در برابر آسیب های دوره نوجوانی در طی فرایند رشد، به ابتدای دهه 1950 و پژوهش گلاتک و گلاتک^۲ (1950) برمی گردد. این پژوهشگران در مطالعه خود به این نتیجه دست یافتند که مادران دارای نوجوان بزهکار در مقایسه با مادرانی که فرزند نوجوان آنها بزهکار نبود، نظارت ناکافی بر فرزندشان داشتند. این پژوهش سرآغاز انجام مطالعات گسترده تر در زمینه پایش والدینی شد و در طی دهه های 70 و 80 میلادی میزان مطالعات در زمینه ماهیت ابعاد این متغیر افزایش یافت (برای مثال دور^۳، 2006؛ گیتزمن^۴، 2014؛ زمک^۵، 2017). بنابه نظر پژوهشگران (کازنسکی و مور، 2015) سه بُعد برای مفهوم پایش والدینی در نظر گرفته شده است که شامل دانش، افشاگری و اجتماعی شدن است. مطابق با نظر مارسیگلیا و همکاران^۶ (2009) دانش والدینی به معنای آگاهی و اطلاع والدین از ماهیت، کمیت و کیفیت فعالیت های نوجوان است و از سوی دیگر، تمایل نوجوان به خود افشاگری برای والدین یکی از مهم ترین منابع دانش پایش است. دادن اختیارات بیشتر به نوجوان، قابلیت های اجتماعی و رشد مهارت های خودتنظیمی را در فرزند ایجاد می کند. مهارت های میان فردی با گفت و گوهایی که بین والد و فرزند ردوبدل می شود، فرزند را در فرایندی قرار می دهد که مهارت های اجتماعی او پرورش یابد تا جایی که رفتار

7. Pollak & et al

8. Low & et al

9. Ofole & et al

10. Li & et al

11. Patock-Peckham & et al

12. Nakayama & et al

13. Kim & et al

14. Hayes, Hudson & Matthews

15. Laird, Marrero & Sherwood

1. Hayes

2. Glueck & Glueck

3. Devore

4. Gitterman

5. Zemeck

6. Marsiglia, Parsai & Kulis

ارزشیابی تمایلی نوجوان به باخبری والدین از فعالیت‌های روزانه‌اش بود، ساخته شد. بدین معنا که نوجوان به‌عنوان گرداننده اطلاعات معرفی شد و والدین به‌عنوان پایش‌کننده رفتار او نقشی نداشتند که این امر با مفهوم اولیه پایش سازگار نبود (کر، استاتین و برک، 2010؛ پزارو و همکاران، 2020). نتایج فراتحلیلی که هانچی، ماکینک و اسمالدان⁶ (2020) با هدف مرور سیستماتیک ابزارهای سنجش پایش والدینی از زمان مطرح‌شدن این مفهوم تا سال 2020 بر روی 2245 مقاله انجام دادند، گویای آن بود که از بین مطالعات انجام‌شده، 119 مطالعه به مرور این مفهوم و همبسته‌های رفتاری، اجتماعی و روان‌شناختی رفتار نوجوانان پرداخته‌اند. در 1138 مطالعه، به سنجش مفهوم پایش والدینی پرداخته نشده است. در 210 مطالعه از مقیاس گزارش والدین و در 161 مطالعه از ابزارهای غیراستاندارد استفاده شده است و در 13 مطالعه از ابزاری استفاده نشده است. تنها در سه مطالعه (شلتون و همکاران⁷، 1996؛ آرتور و همکاران⁸، 2002؛ کاترل و همکاران⁹، 2007) ابزارهای به‌کارگرفته‌شده دارای ملاک‌های لازم (روایی محتوایی، روایی سازه، پایایی، جامعیت ابزار برای کاربرد در جمعیت نوجوانان) است؛ اما این ابزارها متناسب با تحولات ایجادشده در ابعاد و مفهوم پایش والدینی نیست.

با مطالعه و بررسی پیشینه پژوهشی (دیشن و مک ماهان، 1998؛ راز و مک ماهان، 2011؛ ترمبلی پولایت و پولین¹⁰، 2020؛ هانچی و همکاران، 2020؛ کیم و همکاران¹¹، 2020؛ ریوز و همکاران¹²،

که تحت تأثیر شیوه فرزندپروری بلسکی¹ (1984) و الگوی انطباق‌پذیری خانواده با تغییرات فردی کلین² (1995) است. این الگوی اکتشافی بر این ابعاد متمرکز است: مسائل رشدی و رفتاری نوجوان (استقلال، آزادی، ارتباط با هم‌سالان و...) به‌عنوان کاتالیزورها، فرایندهای ارتباط (اعتماد، پذیرش، ارتباط، تعارض)، فرایند پایش (افشاگری، قوانین، همکاری، تقاضا)، دانش پایش (ادراک واقعی)، سازگاری رفتاری (رفتارهای بیرونی: مصرف مواد، الکل و... و رفتارهای درونی: انزوا، افسردگی و...) (ولک و همکاران³، 2012). نگرش والدین و عوامل بافتی دو مقوله‌ای است که تأثیر مستقیم بر بیشتر اجزای این الگو دارند و به‌عنوان تعدیل‌کننده ارتباط بین اجزای مختلف هستند. کاتالیزورها، فرایند ارتباط و پایش به‌عنوان پیش‌بینی‌کننده مشکلات رفتاری هستند؛ اما تأثیرشان در ابتدا غیرمستقیم و در نهایت از طریق دانش پایش تعدیل می‌شود. در تمامی الگوها و تعاریف پایش در طی دهه‌های مختلف، والدین را عامل فعال‌پیگیری فعالیت‌های نوجوان دانسته‌اند تا بتوانند او را از موقعیت‌های مخاطره‌آمیز و ارتباط با هم‌سالان منحرف دور کنند (بیگلن⁴، 2003)؛ بنابراین، برخی از پژوهشگران برای سنجش مفهوم پایش مقیاس‌هایی تدوین کردند که طبق آنها بتوانند از فعالیت‌های روزانه نوجوان اطلاع کسب کنند (پزارو، سارکان و باستامنت⁵، 2020). مقیاس‌های اولیه ساخته‌شده در زمینه سنجش پایش والدینی بر مبنای سنجش میزان باخبری والدین از نوجوان تدوین شد؛ اما این مقیاس‌ها پایش والدینی را ارزیابی نمی‌کنند؛ بلکه ادراک والدین از دانش والدینی را می‌سنجند (کرمانی، 1393؛ استاتین و کر، 2000). در پژوهش‌های بعدی فقط مقیاس‌هایی که مربوط به

6. Handschuh, Mokkink & Smaldone

7. Shelton & et al

8. Arthur & et al

9. Cottrell & et al

10. Tremblay Pouliot & Poulin

11. Kim & et al

12. Rios & et al

1. Beleskiy

2. Collin

3. Voelkle & et al

5. Biglan

5. Pizarro, Surkan & Bustamante

ماهان، 2011؛ داتی و همکاران⁵، 2020؛ پیشگیری از بروز برخی از آسیب‌های اجتماعی: کی سرس و همکاران، 2009؛ کی سس و همکاران، 2010؛ پیشگیری از بروز برخی از آسیب‌های روان‌شناختی: کر و همکاران، 2008؛ ایاتون و همکاران⁶، 2009؛ بروان، داون و بدنی⁷، 2014؛ کاهش میزان خشونت در نوجوانان: پو و همکاران⁸، 2013؛ کاهش سوءاستفاده از مواد: آلن و همکاران⁹، 2008؛ رفتارهای مبتنی بر سبک زندگی سالم (خوردن صبحانه و ورزش): مور و همکاران¹⁰، 2007؛ تغذیه سالم، مدیریت استرس، آگاهی از اقدامات بهداشتی: ریو و همکاران¹¹، 2013؛ کاهش سوءاستفاده از رسانه‌ها: جنتیل و همکاران¹²، 2014؛ پیشگیری از بزهکاری نوجوانان: کی سس، 2016؛ کاهش نشانه‌های افسردگی در نوجوانان: هامز و ویلیوبی¹³، 2011؛ کاهش رفتارهای دشوار و مسئله‌ساز نوجوان (به‌خصوص در اوایل نوجوانی): فوسکو و همکاران¹⁴، 2012؛ کاهش رفتارهای پرخطر جنسی: دیتاس و همکاران¹⁵، 2015؛ کاهش رفتارهای خشونت‌آمیز اینترنتی: کورونا و همکاران¹⁶، 2015؛ افزایش اشتیاق به مدرسه، اشتیاق تحصیلی و انگیزه تحصیلی: لاو و داترر¹⁷، 2013) و کمبود پژوهش‌های صورت گرفته در داخل کشور در این زمینه، مطالعه حاضر برای پر کردن خلأ پژوهشی در این زمینه صورت گرفت. با بررسی اکثر الگوهای و تعاریف ارائه شده از پایش والدینی سعی بر آن شد تا تعریفی که دربردارنده همه ابعاد مفهوم پایش والدینی باشد، انتخاب شود و

2020؛ رودینگرز - رینیوس و همکاران¹، 2020) می‌توان به این نکته پی برد که بر ابزار سنجشی که دربردارنده همه ابعاد مفهوم پایش باشد، توافق نظر وجود ندارد و در بیشتر مطالعات (برای مثال سایبی و تو²، 2020؛ پلاک و همکاران³، 2020؛ پزارو، سرکان و باستامانت⁴، 2020) بر ابزارهای غیررسمی درزمینه سنجش دانش والدین و بر مصاحبه تمرکز شده است (هانچی و همکاران، 2020). در مجموع، با مرور سیستماتیک مطالعات انجام شده در حوزه این مفهوم، می‌توان به این نتیجه دست یافت که از منظر مشخصات روان‌سنجی ابزارهای به کار گرفته شده در غالب مطالعات، خلأهایی وجود دارد که شایسته است پژوهشگران آن را بررسی کنند.

باتوجه به اهمیت دوران نوجوانی و شک‌گیری هویت، مهارت پایش والدینی در این دوره حائز اهمیت است و آموزش والدین مطابق با دانش نظری موجود سهم بسزایی در ارتقای توانمندی‌های والدین برای زمینه دارد. از سوی دیگر، کمک به والدین در آگاهی از میزان تسلط بر این مهارت می‌تواند محرکی بر افزایش مهارت‌های والدین در این زمینه باشد. ساخت پرسشنامه در بُعد نظری می‌تواند در این زمینه استفاده شود و زمینه‌ساز افزایش دانش موجود در این زمینه باشد و هم می‌تواند به والدین بازخورد مؤثری برای بررسی میزان برخورداری از این مهارت فراهم کند. باتوجه به نتایج بررسی‌ها در بین متون داخلی و خارجی برای یافتن آزمون‌هایی که به صورت جامع و همه‌جانبه ابعاد پایش والدینی را بررسی کنند، لزوم طراحی چنین ابزاری ضروری به نظر می‌رسد؛ بنابراین، باتوجه به اثبات اثربخشی مهارت پایش والدینی از منظر پژوهش‌های انجام شده تاکنون (پیشگیری از بروز برخی از آسیب‌های فردی: دیک و همکاران، 2009؛ راز و مک

5. Doty & et al

6. Eaton & et al

7. Brown, Dunn & Budney

8. Pu & et al

9. Allen & et al

10. Moor & et al

11. Rew & et al

12. Gentile & et al

13. Hamza & Willoughby

14. Fosco & et al

15. Dittus & et al

16. Khurana & et al

17. Lowe & Dotterer

1. Rodríguez-Meirinhos

2. Cai & Tu

3. Pollak & et al

4. Pizarrez, Pizarro & Bustamante

مبنای ساخت پرسشنامه قرار گیرد. در این مطالعه با استناد به تعریف دیشن و مک ماہان (1998)؛ به نقل از هیز¹ (2004) از مفهوم پایش والدینی، پرسشنامه‌ای طراحی شد که همه ابعاد مفهوم پایش والدینی (دانش والدینی، افشاگری و اجتماعی شدن) را پوشش دهد؛ بنابراین، این مطالعه با هدف ساخت پرسشنامه پایش والدینی و پاسخ‌گویی به این سؤالات انجام شد: 1. آیا پرسشنامه طراحی شده پایش والدینی از پایایی کافی برخوردار است؟ 2. آیا پرسشنامه طراحی شده پایش والدینی از روایی کافی برخوردار است؟

روش پژوهش

هدف کلی از ساخت این آزمون ضمن پرکردن خلأ پژوهشی در زمینه ساخت ابزارای که مبتنی بر همه ابعاد مفهوم پایش والدینی باشد، کمک پژوهشگران و متخصصان به والدین برای سنجش میزان برخورداری آنها از این مهارت و کاربرد آزمون تدوین شده در حوزه پژوهشی بود. جامعه پژوهش شامل کلیه والدین دانش‌آموزان دختر کلاس دهم، یازدهم و دوازدهم (مقطع متوسطه دوم) مدارس دولتی شهر اصفهان در سال تحصیلی 99-1398 بود. در گام دوم، حوزه کاربرد آزمون تعیین شد. آزمون حاضر از نوع آزمون‌های توانایی‌های شناختی است. در گام سوم، محدوده عمل آزمون براساس نحوه اجرا، شیوه نمره‌گذاری، ملاک ارزشیابی و تعیین نوع آزمون به لحاظ میزان تأثیرپذیری از فرهنگ، نوع ابزار، زمان اجرا، استفاده از کلام و اصول علمی تعیین شد. آزمون تدوین شده به لحاظ اجرا فردی، به لحاظ شیوه نمره‌گذاری عینی، به لحاظ ملاک ارزشیابی ملاک مرجع، به لحاظ تأثیرپذیری از فرهنگ ناوابسته به فرهنگ، به لحاظ زمان اجرا دارای زمان مشخص برای تکمیل آزمون، به لحاظ نوع ابزار مداد-کاغذی، به لحاظ استفاده از کلام، کلامی و به لحاظ

اصول علمی آزمون پژوهشگر ساخته است. در گام چهارم، جدول مشخصات آزمون براساس ابعاد مفهوم پایش و تعداد سؤالاتی که به سنجش هر بُعد می‌پردازند، تهیه شد. براین اساس، برای پنج بُعد اطلاع از وضعیت فرزندان (6 سؤال، از سؤال 1 تا 6)، نظارت بر فرزندان (6 سؤال، از سؤال 7 تا 12)، ارتباط با فرزندان (6 سؤال، از سؤال 13 تا 18)، دغدغه درباره فرزندان (6 سؤال، از سؤال 19 تا 24) و پذیرش فرزندان (6 سؤال، از سؤال 25 تا 30) در نظر گرفته شد. در گام پنجم، پیش‌نویس سؤالات آزمون و راهنمای پاسخ‌گویی به آزمون تدوین شد. در گام ششم، به ارزیابی کیفیت سؤالات طراحی شده پرداخته شد. در این گام ابتدا آزمون آماده‌سازی شد. بررسی دستورالعمل آزمون، ویرایش آزمون (غلط‌املائی ویرایش دستوری)، تعیین نحوه نمره‌گذاری آزمون، تعیین زمان برای تکمیل آزمون و تهیه لینک برای ارسال آزمون در فضای مجازی از جمله اقدامات انجام شده در این گام بود. گفتنی است نمره‌گذاری مطابق با طیف لیکرت پنج‌درجه‌ای تنظیم شد (1= همیشه، 2= اغلب، 3= گاهی، 4= خیلی کم، 5= هرگز). در سؤالات 4، 9، 11 و 13 نمره‌گذاری به صورت معکوس انجام می‌شود. برای کل آزمون، نمره آزمودنی در تمامی ابعاد با هم جمع بسته می‌شود که نمره حاصل، نمره کسب شده آزمودنی در کل آزمون است. در ابعاد پنج‌گانه، نمره کسب شده حاصل جمع نمرات کسب شده سؤالات در هر بُعد است. در این مرحله، پرسشنامه برای 30 نفر از والدین ارسال شد. هدف از این اجرا، اطمینان از قابل فهم بودن سؤالات و تکمیل پرسشنامه بود. براساس بازخوردهای والدین در این مرحله، مشخص شد که سؤالات قابل فهم است و به بازنگری، ویرایش و اصلاح سؤالات نیازی نیست.

گام هفتم، تعیین روایی محتوایی آزمون بود. در این گام برای تعیین روایی محتوایی پرسشنامه پنج نفر از

¹. Hayes

و 67 نفر (22/3 درصد) مرد بودند. میانگین و انحراف معیار سن نمونه پژوهش ($0/41 \pm$) 1/22 بود. 29 نفر (9/7 درصد) زیردپلم، 47 نفر (15/7 درصد) دیپلم، 103 نفر (34/3 درصد) فوق دیپلم، 100 نفر (33/3 درصد) لیسانس و 21 نفر (0/7 درصد) فوق لیسانس و بالاتر، 250 نفر (83/3 درصد) غیر شاغل و 50 نفر (16/7 درصد) شاغل، 225 نفر (75/0 درصد) دو والد، 75 نفر تک والدی (68 نفر یعنی 22/7 درصد) به دلیل جدایی همسر و 7 نفر یعنی 2/3 درصد به دلیل فوت همسر) بودند. در این مطالعه برای گردآوری داده‌ها از ابزارهای زیر استفاده شد:

1. پرسشنامه ویژگی‌های جمعیت‌شناختی: در این مطالعه برای گردآوری اطلاعات جمعیت‌شناختی از پرسشنامه پژوهشگر ساخته استفاده شد که شامل متغیرهای جنسیت، سن، میزان تحصیلات، وضعیت شغلی و وضعیت خانوادگی بود.

2. پرسشنامه تعارض والد-فرزند (استراس²، 1979): این پرسشنامه 72 سؤال دارد که سه تکنیک حل تعارض (مهارت استدلال، پرخاشگری کلامی و پرخاشگری فیزیکی) بین اعضای خانواده را می‌سنجد. این پرسشنامه براساس مقیاس لیکرت پنج‌درجه‌ای (1= خیلی کم تا 5= خیلی زیاد) نمره‌گذاری می‌شود. پنج سؤال اول پرسشنامه که استدلال را می‌سنجد، به‌طور معکوس نمره‌گذاری می‌شوند. نمره بالا در این خرده‌مقیاس نشان‌دهنده تعارض و استفاده کمتر از راهبردهای استدلال است. سؤالات مقیاس‌های پرخاشگری کلامی و فیزیکی به‌صورت مستقیم نمره‌گذاری می‌شود. نمره بالا در این خرده‌مقیاس‌ها نشان‌دهنده تعارض و استفاده بیشتر از راهبردهای پرخاشگری کلامی و فیزیکی است. دامنه نمرات هر یک از خرده‌مقیاس‌ها بین 2 تا 22 است. نمره 2 نشان‌دهنده نبود تعارض در رابطه و نمره 22

متخصصان در زمینه مشاوره خانواده آزمون را بررسی کردند و اصلاحات لازم در این زمینه انجام گرفت. گام هشتم، اجرای آزمون در جامعه هدف و تحلیل داده‌های به‌دست آمده بود. گام نهم، ضریب پایایی آزمون با استفاده از ضریب آلفای کرونباخ برای هر یک از ابعاد و کل پرسشنامه محاسبه شد. گام دهم، بررسی روایی آزمون بود. به‌منظور بررسی روایی ملاکی هم‌زمان (همگرا و واگرا) آزمون تعارض والد-فرزند و پرسشنامه انواع سبک‌های فرزندپروری به‌طور هم‌زمان با پرسشنامه پایش والدینی اجرا شد.

روش اجرا

جامعه آماری این پژوهش شامل کلیه والدین دانش‌آموزان دختر کلاس دهم، یازدهم و دوازدهم (مقطع متوسطه دوم) مدارس دولتی شهر اصفهان در سال تحصیلی 99-1398 است. روش نمونه‌گیری داوطلبانه و به‌تعداد 300 نفر از والدین است. پس از اخذ مجوز از اداره کل آموزش و پرورش اصفهان، از بین نواحی شش‌گانه آموزش و پرورش دو ناحیه سه و پنج به‌طور در دسترس انتخاب شد که تنها ناحیه سه با اجرای پژوهش موافقت کرد. در ادامه از بین مدارس دخترانه دولتی متوسطه دوم تنها سه مدرسه اعلام همکاری کردند. سپس با همکاری مشاورین در سه مدرسه، فهرست والدین دانش‌آموزان کلاس‌های دهم، یازدهم و دوازدهم در سه مدرسه در اختیار پژوهشگران قرار گرفت. گفتنی است که تمامی والدین انتخاب‌شده به فضای مجازی دسترسی داشتند. بعد از ارسال توضیحات کامل برای والدین و جلب رضایت آنها برای شرکت در پژوهش، پرسشنامه‌ها به‌صورت الکترونیکی طراحی شد و لینک آنها از طریق فضای مجازی (نرم‌افزار واتس‌آپ¹) برای والدین دانش‌آموزان ارسال شد. در این مطالعه، 233 نفر (77/7 درصد) زن

². Straus

¹. Whatsapp

نشان‌دهنده بیشترین تعارض است. در مطالعه حسین پناهی و گودرزی (1397) پایایی این پرسشنامه برابر 0/84 گزارش شده است.

3. پرسشنامه سبک‌های فرزندپروری (بام بامرند¹، 1972): این پرسشنامه 30 سؤال دارد که برای سنجش سه نوع سبک فرزندپروری مقتدرانه (10 سؤال)، سخت‌گیرانه (10 سؤال) و سهل‌گیرانه (10 سؤال) طراحی شده است. نمره گذاری این پرسشنامه براساس طیف لیکرت پنج‌درجه‌ای است. پایایی پرسشنامه را سازنده آن با استفاده از روش بازآزمایی برای سبک‌های مقتدرانه 0/78، سخت‌گیرانه 0/86 و سهل‌گیرانه 0/81 گزارش کرده است که قابل قبول است (رجب‌تبار درویشی، یحیی‌زاده و حمزه حسینی، 1395). در ایران این پرسشنامه را اسفندیاری (1374) ترجمه کرده است و پایایی آن برابر با 0/72 گزارش شده است (شهامت، ثابتی و رضوانی، 1389).

یافته‌های پژوهش

برای بررسی نرمال بودن داده‌ها (شرط اول هرگونه تحلیل استنباطی و پارامتریکی) از آزمون کولموگروف-اسمیریف استفاده شد که نتایج مربوط به این تحلیل در جدول 1 ارائه شده است.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

¹. Buurind

جدول 1. نتایج آزمون کولموگروف-اسمیرنوف برای بررسی نرمال بودن داده‌ها

تعداد	سطح معناداری	کولموگروف اسمیرنوف Z	انحراف استاندارد	میانگین	شاخص‌های نرمال بودن
					ابعاد پایش والدینی
300	0/13	1/16	4/13	15/16	اطلاع
300	0/06	2/16	3/88	14/50	نظارت
300	0/14	1/57	3/85	14/83	ارتباط
300	0/10	1/22	3/57	12/97	دغدغه
300	0/76	1/27	3/38	13/06	پذیرش

توصیفی ابعاد پایش والدینی بررسی شد که نتایج مربوط به این شاخص‌ها در جدول 2 ارائه شده است.

نتایج جدول 1 گویای آن است که توزیع داده‌های مربوط به ابعاد پرسشنامه پایش والدینی توزیع نرمال دارد و قابل تحلیل است. در ادامه شاخص‌های

جدول 2. مقادیر توصیفی مربوط به ابعاد پایش والدینی

چارک‌های مربوط به نمرات مؤلفه‌ها			حداکثر	حداقل	انحراف استاندارد	میانگین	ابعاد پایش والدینی
رتبه درصدی 0/75	رتبه درصدی 0/50 میانه	رتبه درصدی 0/25					
18	15	12	27	6	43/13	15/16	اطلاع
17	14	12	26	6	3/88	14/50	نظارت
17	15	12	30	7	3/85	14/83	ارتباط
15/70	13	10	28	6	3/57	12/97	دغدغه
15	13	11	22	6	3/38	13/09	پذیرش
90	72/50	60	133	3	15/88	70/56	نمره کل

آغاز شد. تحلیل عامل اکتشافی آزمون با شیوه تحلیل مؤلفه‌های اصلی و با استفاده از روش چرخش واریماکس انجام شد. تحلیل عامل تأییدی نیز با استفاده از نرم‌افزار آماری Amos-16 و مبتنی بر اساس شاخص‌های برازندگی الگو صورت گرفت.

در این پژوهش ساختار عاملی پرسشنامه پایش والدین براساس تئوری کلاسیک با استفاده از هر دو روش تحلیل عامل اکتشافی و تأییدی بررسی شد. در تحلیل اکتشافی آزمون، ابتدا شاخص‌های کفایت نمونه‌برداری و ضریب بارتلت برای داده‌ها محاسبه شد و پس از اطمینان از توانایی انجام تحلیل اکتشافی، فرایند تحلیل

جدول 3. مقادیر ارزش ویژه، درصد واریانس و درصد واریانس تراکمی عوامل

چرخش یافته			ارزش ویژه			عامل
درصد تراکمی	واریانس	کل	درصد تراکمی	واریانس	کل	
14/09	14/09	4/22	26/32	26/32	7/89	اطلاع
23/45	9/35	4/80	36/79	10/46	3/14	نظارت
31/84	8/38	2/51	43/96	7/16	2/14	ارتباط

39/49	7/65	2/29	50/07	6/11	1/83	دغدغه	
46/52	7/02	2/10	54/85	4/78	1/43	پذیرش	

از وضعیت فرزندان بوده است. میزان اشتراک بقیه مؤلفه‌ها نیز بین 10/46 تا 6/11 بوده است. برای مشخص شدن نقش هر یک از مؤلفه‌ها از تحلیل عاملی به روش چرخش واریماکس² استفاده شد که نتایج آن در جدول 5 ارائه شده است.

میزان اشتراک 30 سؤال پرسشنامه بر مؤلفه‌های پنج‌گانه که با اجرای تحلیل مؤلفه‌های اصلی¹ به دست آمده است، در جدول 4 نمایش داده شده است. چنان‌که در این جدول دیده می‌شود، کمترین میزان اشتراک با ضریب 4/78 برای مؤلفه پذیرش و بیشترین

میزان اشتراک نیز برابر با 26/32 متعلق به مؤلفه اطلاع

جدول 5: ماتریس ساختار مجموعه 30 سؤالی مقیاس با چرخش واریماکس

ابعاد پایش والدینی					
پذیرش	دغدغه	ارتباط	نظارت	اطلاع	
				0/65	اطلاع از فعالیت‌ها
				0/65	علاقه و ارزش‌ها
				0/61	دوستان
				0/60	تغییرات دوران نوجوانی
				0/58	تربیت مؤثر
				0/58	دغدغه‌های فرزندان
			0/55		روابط مؤثر
			0/48		ارتباط گرم
			0/47		نصیحت
			0/44		اشتباهات فرزندان
			0/41		روابط صمیمانه
			0/39		گفت‌وگو
		0/81			زمان نظارت
		0/57			موفقیت فرزندان
		0/55			پیگیری فعالیت‌های مدرسه
		0/44			انجام تکلیف
		0/43			وسایل شخصی
		0/70			فعالیت‌های درسی و شغلی
	0/63				فضای مجازی
	0/57				فرهنگ

¹. principal axis factoring

². Varimax with Kaiser Normalization

ابعاد پایش والدینی					
پذیرش	دغدغه	ارتباط	نظارت	اطلاع	
	0/51				افشای فعالیت‌ها
	0/50				رفت و آمد با دوستان
	0/28				اوقات فراغت
	0/79				اهمال کاری
0/64					پذیرش رنج
0/57					نگرانی
0/66					اضطراب
0/63					تربیت فرزندان
0/53					اولویت برنامه‌ها
0/50					نصیحت

مطابق با یافته‌های جدول 5، عامل‌های استخراج شده و مؤلفه‌های مربوط به هر کدام از عوامل پرسشنامه پایش والدینی در جدول 5 مشاهده می‌شود. پس از اجرای روش تحلیل عاملی و تعریف خوشه‌های متمایز، برای تعیین ضریب اعتبار عامل‌های مجزا از ضریب آلفای کرونباخ استفاده شد که نتایج آن در جدول 6 ارائه شده است.

جدول 6. ضرایب پایایی ابعاد پایش والدینی

ابعاد پایش والدینی	میانگین پرسشنامه در صورت حذف مؤلفه	واریانس پرسشنامه در صورت حذف مؤلفه	همبستگی تصحیح شده	آلفای کرونباخ
اطلاع	55/406	155/881	0/770	0/87
نظارت	56/063	162/019	0/762	0/871
ارتباط	55/733	163/781	0/748	0/874
دغدغه	57/593	167/399	0/780	0/868
پذیرش	57/470	17/548	0/679	0/889
نمره کل	68/72	239/87	0/780	90/3

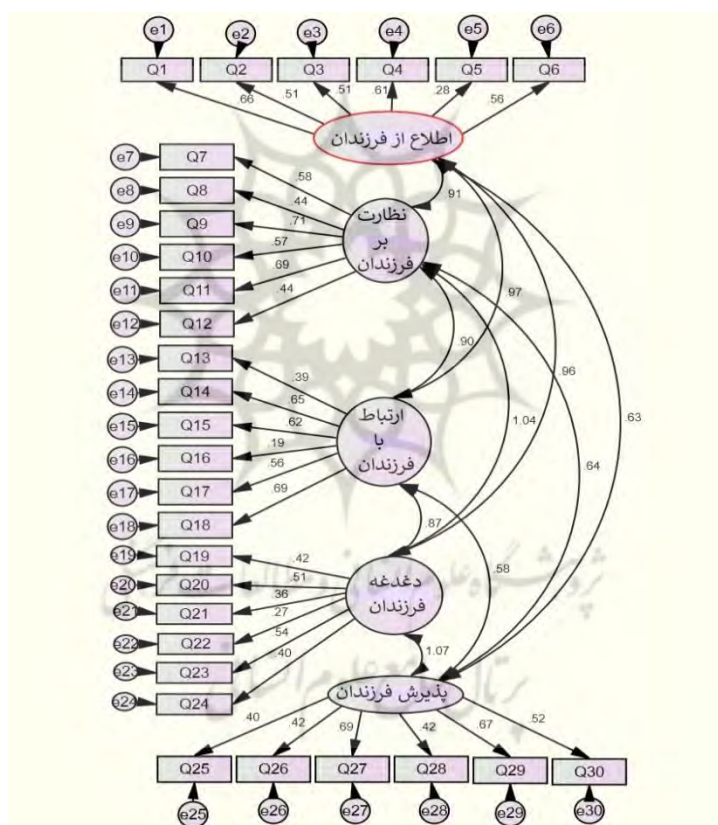
مطابق با یافته‌های جدول 6 ضرایب آلفای محاسبه شده برای ابعاد پنج‌گانه پایش والدینی بالاتر از 0/70 است که قابل قبول است. برآزش الگوی به‌دست آمده از عامل‌های این پرسشنامه از طریق تحلیل عوامل تأییدی بررسی شد که نتایج مربوط به شاخص‌های برازندگی الگو در جدول 7 نشان داده شده است.

جدول 7. شاخص‌های برازندگی الگوی تحلیل عاملی تأییدی ابعاد پایش والدینی

شاخص‌های برازش الگو	χ^2	Df	χ^2 / df	P	GFI	AGFI	CFI	RMSEA
الگوی اولیه	1985/3	395	5/02	0/001	0/65	0/59	0/56	0/116
الگوی اصلاح شده	1825/59	391	4/66	0/0001	0/91	0/87	0/92	0/09

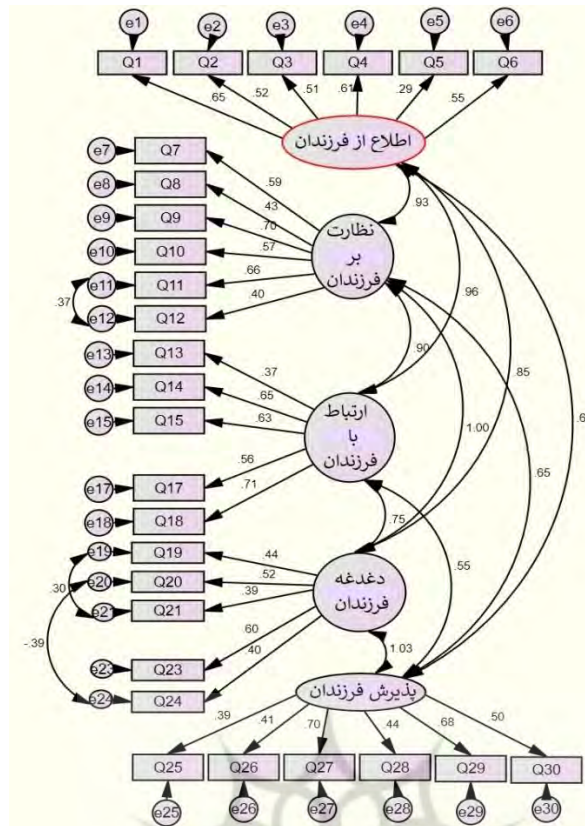
این سؤال از پرسشنامه حذف شد. پس از حذف این دو سؤال، تحلیل عوامل تأییدی دوباره بر روی الگوی جدید انجام شد که بهبود نسبی در شاخص‌های برازندگی ایجاد شد. همچنین هم‌پوشی بین سؤال 19 و 21 کنترل شد و هم‌پوشی منفی بین سؤال 20 و 24 از عامل چهارم (دغدغه) کنترل شد که پس از کنترل آنها شاخص‌های مربوط به الگوی نهایی با حذف سؤال‌های 16 و 22 در جدول 7 بیان شده است. مسیرها و ضرایب مسیر استاندارد شده اولیه برای عامل‌ها و سؤالات مربوط به هر عامل در شکل 1 مشاهده می‌شود.

مطابق با یافته‌های جدول 7، مقادیر شاخص‌های برازندگی الگوی اولیه از پرسشنامه پایش والدینی از برآزش نسبتاً خوبی برخوردار نیست؛ بنابراین، به منظور بهبود شاخص‌های مورد نیاز الگو اصلاح شد. براساس شاخص‌های تعدیل پیشنهاد شده و با توجه به اینکه در تحلیل عوامل اکتشافی نیز سؤال 16، بار عاملی ضعیفی در حد 0/25 بر روی عامل سوم یا ارتباط با فرزندان داشت و حذف آن برآزش الگو را بهبود می‌بخشد، این سؤال از پرسشنامه حذف شد. همچنین سؤال 22، بار عاملی ضعیفی در حد 0/29 بر روی عامل چهارم یا دغدغه داشت که به دلیل ضریب پایین تر از حد (0/30)

شکل 1. ضرایب استاندارد شده مسیر ساختار عاملی مقیاس

مسیرها و ضرایب مسیر استاندارد شده برای عامل‌ها و سؤالات مربوط به هر عامل در شکل 2 مشاهده می‌شود.

شکل 2. ضرایب همبستگی بین سؤالات و عامل ها پس از حذف سؤالات 16 و 22 و کنترل هم پوشی بین برخی سؤالات

جدول 8. ضرایب رگرسیون و سطح معناداری اثر سؤالات بر ابعاد پایش والدینی

سؤال	ابعاد	ضریب برآوردشده	ضریب خطا	ضریب بحرانی	سطح معناداری
Q1	اطلاع از فرزندان	0/650			
Q3	اطلاع از فرزندان	0/514	0/096	7/876	***
Q6	اطلاع از فرزندان	0/550	0/102	8/358	***
Q30	پذیرش فرزندان	0/498			
Q27	پذیرش فرزندان	0/697	0/158	7/638	***
Q25	پذیرش فرزندان	0/391	0/143	5/350	***
Q10	نظارت بر فرزندان	0/570	0/280	5/696	***
Q9	نظارت بر فرزندان	0/699	0/330	6/420	***
Q8	نظارت بر فرزندان	0/430	0/252	5/220	***
Q17	ارتباط با فرزندان	0/556	0/089	8/742	***
Q15	ارتباط با فرزندان	0/634	0/089	9/917	***
Q21	دغدغه فرزندان	0/389	0/193	5/344	***
Q20	دغدغه فرزندان	0/522	0/342	5/335	***
Q4	اطلاع از فرزندان	0/613	0/102	9/182	***
Q5	اطلاع از فرزندان	0/290	0/091	4/609	***

سؤال	ابعاد	ضریب برآوردشده	ضریب خطا	ضریب بحرانی	سطح معناداری	
Q2	<---	اطلاع از فرزندان	0/519	0/099	7/940	***
Q28	<---	پذیرش فرزندان	0/440	0/146	5/829	***
Q29	<---	پذیرش فرزندان	0/681	0/172	7/556	***
Q26	<---	پذیرش فرزندان	0/414	0/176	5/578	***
Q7	<---	نظارت بر فرزندان	0/593	0/266	6/061	***
Q12	<---	نظارت بر فرزندان	0/396			
Q11	<---	نظارت بر فرزندان	0/660	0/241	7/518	***
Q24	<---	دغدغه فرزندان	0/398			
Q23	<---	دغدغه فرزندان	0/596	0/211	6/607	***
Q19	<---	دغدغه فرزندان	0/438	0/195	5/716	***
Q13	<---	ارتباط با فرزندان	0/374	0/083	5/938	***
Q14	<---	ارتباط با فرزندان	0/651	0/089	10/160	***
Q18	<---	ارتباط با فرزندان	0/709			

مطابق با یافته‌های جدول 8، ضریب اثر همه سؤالات پنج‌گانه معنادار است. براین اساس، می‌توان به روایی باقی‌مانده در الگوی نهایی پژوهش بر عامل‌های سؤالات پرسشنامه پایش والدینی اعتماد کرد.

جدول 9. روایی سازه پرسشنامه پایش والدینی با پرسشنامه تعارض والدینی و پرسشنامه سبک‌های فرزندپروری

پرسشنامه	ابعاد	اطلاع	نظارت	ارتباط	دغدغه	پذیرش	نمره کل
تعارض والدینی	استدلال	*-0/54	*-0/76	-0/63	*-0/61	*-0/56	*-0/56
	پرخاشگری کلامی	** -0/42	-0/77	-0/62	*-0/49	-0/54	** -0/51
سبک‌های فرزندپروری	پرخاشگری فیزیکی	*-0/32	*-0/56	*-0/58	*-0/57	*-0/54	*-0/49
	مقتدرانه	0/82	*0/87	*0/68	**0/76	0/54	*0/68
	سهل‌گیرانه	*-0/65	*-0/45	-0/66	*-0/67	*-0/76	*-0/54
	سخت‌گیرانه	*-0/43	*-0/54	*-0/56	*-0/43	*-0/65	-0/67

**p < .01 *p < .05 N= 300

فرزندپروری سهل‌گیرانه و سخت‌گیرانه همبستگی منفی و معنادار دارد.

بحث و نتیجه‌گیری

در این پژوهش، به ساخت، بررسی اعتبار و پایایی پرسشنامه پایش والدینی پرداخته شده است. برای هم‌ریک از ابعاد ابتدا 6 سؤال طراحی شد که در جریان تحلیل‌های انجام‌شده سؤالات 16 (مربوط به بُعد ارتباط) و 22 (مربوط به بُعد دغدغه) حذف شدند.

جدول 9 ضرایب همبستگی بین ابعاد پرسشنامه پایش والدینی با پرسشنامه تعارض والدینی و ابعاد سبک‌های فرزندپروری را به‌گونه‌ای معنادار نشان می‌دهد. نتایج جدول 9 نشان می‌دهد بین ابعاد پایش والدینی با ابعاد تعارض والدینی همبستگی منفی و معنادار و با ابعاد سبک‌های فرزندپروری مقتدرانه دارای همبستگی مثبت و معنادار است و با سبک‌های

مخربی دارند. از سوی دیگر، زمانی که والدین ارتباط با محوریت پذیرش با فرزند نوجوان خود نداشته باشند و شنونده استدلال‌ها و گفتار او درباره رفتارهایش نباشند، نوجوان تمایل کمی به تداوم و برقراری ارتباط با والدین خود خواهد داشت. نتایج جدول 9 گویای وجود همبستگی مثبت و معنادار با سبک فرزندپروری مقتدرانه و همبستگی منفی و معنادار با سبک‌های فرزندپروری سهل‌گیرانه و سخت‌گیرانه است. این یافته پژوهش، با نتایج مطالعات لی و همکاران (2000)، پاتوک پک‌هوم و همکاران (2011) و ناکایاما (2011) مبنی بر وجود ارتباط بین سبک‌های سه‌گانه والدینی و رفتارهای وابسته به پایش والدینی، هم‌سو است. در تبیین این یافته پژوهش می‌توان گفت که سبک‌های فرزندپروری مبین تلاش‌های والدین برای کنترل فرزندانشان و نظارت بر آنهاست. سبک‌های فرزندپروری مانند رفتارهای برگرفته از پایش والدینی سبب ایجاد جوی عاطفی بین والدین و فرزندان می‌شود. در سبک فرزندپروری مقتدرانه، والدین بهتر می‌توانند به پایش فرزندان خود بپردازند؛ زیرا در عین حفظ فضای ارتباطی گرم و صمیمانه، والدین از فرزند نوجوان خود اطلاع دارند و در عین ارائه آزادی عمل به فرزند نوجوان خود، محدودیت‌هایی نیز برای او اعمال خواهند کرد. در سبک فرزندپروری مقتدرانه مانند پایش والدینی، هدف والدین این است که به دو معیار اصلی تربیت یعنی محبت و کنترل دست یابند؛ اما در سبک‌های فرزندپروری مستبدانه و سهل‌گیرانه والدین نمی‌توانند به این هدف دست یابند. زمانی والدین می‌توانند پنج بُعد پایش والدینی را بر فرزند نوجوان خود اعمال کنند که والدین در ارتباط با آنها قاطع و اطمینان‌بخش باشند. در سبک‌های فرزندپروری سهل‌گیرانه و سخت‌گیرانه والدین نمی‌توانند از فرزند نوجوان خود و طرح‌ها، برنامه‌ها و اهدافی که در

براین مبنای آنها دو بُعد ارتباط و دغدغه‌هریک 5 سؤال دارند و بقیه ابعاد هر کدام 6 سؤال دارند؛ بنابراین، پرسشنامه پایش والدینی با 28 سؤال طراحی شد. ضرایب آلفای کرونباخ برای ابعاد پنج‌گانه پرسشنامه پایش والدینی بالاتر از 0/7 به دست آمده است که نشان می‌دهد پرسشنامه تدوین شده پایاست و از ثبات درونی مناسبی برخوردار است. وجود رابطه منفی و معنادار بین ابعاد پرسشنامه پایش والدینی و ابعاد پرسشنامه تعارض والدینی، تأییدکننده روایی واگرایی این پرسشنامه است. به عبارت دیگر، سطوح تعارض والدینی با ابعاد پایش والدینی (اطلاع، نظارت، ارتباط، دغدغه و پذیرش) رابطه همبستگی معکوس دارد. این یافته پژوهش با نتایج مطالعه لاو و همکاران (2010) و افل و همکاران (2015) مبنی بر وجود تعامل منفی بین مؤلفه‌های پایش والدینی و تعارض والدین فرزندان هماهنگی وجود دارد. مطابق با یافته‌های این مطالعات، والدینی که مجهز به مهارت پایش والدینی نیستند، اطلاعات کمتری از رفتارهای فرزند نوجوان خود کسب می‌کنند و هنگامی که از برخی از رفتارهای نوجوان آگاه می‌شوند، نوجوان را مقصر اصلی قلمداد می‌کنند و خشونت و پرخاشگری بیشتری در رفتار خود با نوجوان خواهند داشت. وارد شدن جزء پرخاشگری و خشونت به‌طور مکرر در جریان ارتباط با نوجوان، باعث بروز خلل در جزء پذیرش در سطح استدلال نوجوان می‌شود که این امر مانع برقراری ارتباط مؤثر با نوجوان خواهد شد. والدین پرخاشگر، نمی‌توانند به نوجوان خود برای عبور از برهه پرتنش نوجوانی کمک کنند و همواره دغدغه‌های منفی و اضطراب‌زا درباره فرزند نوجوان خود دارند. این دسته از والدین ممکن است به‌طور کوتاه‌مدت بتوانند مسائل ارتباطی با فرزند نوجوان خود را حل کنند؛ اما در درازمدت بر رشد روان‌شناختی و قدرت سازگاری نوجوان با محیط اثر

رفتاری. پایان‌نامه کارشناسی ارشد، انستیتوی تحقیقات روان‌پزشکی تهران.

ثرنس‌دایک، ر.ال. (1395). *روان‌سنجی کاربردی*. ترجمه هومن حیدرعلی. چاپ چهارم. تهران: انتشارات دانشگاه تهران.

جوشن‌پور، شریفه؛ فضیلت‌پور، مسعود. و رحمتی، عباس. (1395). اثربخشی آموزش روابط والد‌فرزند مبتنی بر ACT بر تعارض والد نوجوان مادران دارای فرزند مصروع. *پژوهش‌های علوم شناختی و رفتاری*، 7(2)، 50-39.

حسین پناهی، نسرین. و گودرزی، محمود. (1397). اثربخشی آموزش مؤلفه‌های نظریه انتخاب بر کاهش تعارض والد فرزند دانش‌آموزان دختر. *مجله روان‌شناسی و روان‌پزشکی شناخت*، 5(2)، 43-52.

دهقان، مجتبی. و رسولی، علی. (1394). نقش تعارض والد فرزند و سبک‌های اسنادی در پیش‌بینی سبک‌های سازگاری دختران نوجوان، *فصل‌نامه نسیم تندرستی*، 4(3)، 27-21.

ذکایی‌فر، آرزو. و موسی‌زاده، توکل. (1399). نقش سبک‌های فرزندپروری والدین در پیش‌بینی رشد اجتماعی کودکان پیش‌دبستان 5 و 6 ساله، *پژوهش‌های روان‌شناسی اجتماعی*، 10(37)، 87-100.

رجب‌تبار درویشی، فاطمه؛ یحیی‌زاده، سلیمان. و حسینی، سیدحمزه. (1395). بررسی رابطه سبک‌های فرزندپروری و نگرش مذهبی و سلامت روان در دانش‌آموزان، *دین و سلامت*، 1(4)، 64-57.

شهامت، فاطمه؛ ثابتی، علیرضا. و رضوانی، سمانه. (1389). بررسی رابطه سبک‌های فرزندپروری و

زندگی خود در نظر گرفته است، اطلاع کافی کسب کنند. در این دو سبک (سهل‌گیرانه و سخت‌گیرانه) والدین یا بر فرزند خود نظارتی ندارند و یا در ارتباط با او خواهان اعمال حداکثر میزان نظارت هستند که این امر سبب ایجاد توقع بالا از نوجوان و پذیرش پایین او است. در مجموع، می‌توان نتیجه گرفت که سبک‌های فرزندپروری و مهارت‌پایش والدینی دارای ارتباط تنگاتنگی است. به عبارت دیگر، والدین با سبک فرزندپروری سخت‌گیر و سهل‌گیر در داشتن پایش کامل از فرزند خود موفق نخواهند بود؛ زیرا ابعاد پایش در بسیاری از جهات با اجزای این دو سبک فرزندپروری در تضاد است. شاخص‌های برازندگی الگوی تحلیل‌عاملی نیز مؤید برآزش مناسب ابعاد براساس داده‌های گردآوری شده است؛ بنابراین، با تأیید شدن اعتبار و پایایی پرسشنامه پایش والدینی و کاربرد آن در زمینه آموزش و ارائه مداخلات آموزشی مناسب به والدین، می‌توان از بروز بسیاری از تنش‌هایی که در جریان ارتباط والد فرزند، به خصوص در طی دوران نوجوانی رخ می‌دهد، پیشگیری کرد. همچنین، بستر لازم برای انجام مطالعات بیشتر در این زمینه در اختیار پژوهشگران قرار می‌گیرد. همکاری نکردن نواحی آموزش و پرورش، همکاری تنها یک ناحیه (ناحیه 3) و انتخاب نمونه دردسترس، انتخاب والدینی که تنها به فضای مجازی دسترسی داشتند، انتخاب والدین دانش‌آموزان دختر و رعایت نکردن توازن جنسیتی از جمله محدودیت‌های پژوهش حاضر است.

منابع

اسفندیاری، غ. (1374). *مقایسه شیوه‌های فرزندپروری در دو گروه کودکان مبتلا به اختلال رفتار و تأثیر آموزش مادران در کاهش اختلال*

- Devore, D.M. (2006). New developments in child-parent relations, Nova science Publishers, Inc.
- Dick, D. M., Latendresse, S. J., Lansford, J. E., Budde, J. P., Goate, A., Dodge, K. A., et al. (2009). Role of *GABRA2* in trajectories of externalizing behavior across development and evidence of moderation by parental monitoring. *Archives of General Psychiatry*, 66(6), 649-657.
- Dishion, T. J. & McMahon, R. J. (1998). Parental monitoring and the prevention of child and adolescent problem behavior: A conceptual and empirical formulation. *Clinical Child and Family Psychology Review*, 1, 61-75.
- Dittus, P. J., Michael, S. L., Becasen, J. S., Gloppen, K. M., McCarthy, K. & Guilamo-Ramos, V. (2015). Parental monitoring and its associations with adolescent sexual risk behavior: A meta-analysis. *Pediatrics*, 136(6), e1587-e1599.
- Doty, J. L., Lynne, S. D., Metz, A. S., Yourell, J. L. & Espelage, D. L. (2020). Bullying Perpetration and Perceived Parental Monitoring: A Random Intercepts Cross-Lagged Panel Model. *Youth & Society*, 0044118X20938416.
- Eaton, N. R., Krueger, R. F., Johnson, W., McGue, M. & Iacono, W. G. (2009). Parental monitoring, personality, and delinquency: Further support for a reconceptualization of monitoring. *Journal of Research in Personality*, 43, 49-59.
- Fosco, G. M., Stormshak, E. A., Dishion, T. J. & Winter, C. E. (2012). Family relationships and parental monitoring during middle school as predictors of early adolescent problem behavior. *Journal of Clinical Child & Adolescent Psychology*, 41(2), 202-213.
- Gentile, D. A., Reimer, R. A., Nathanson, A. I., Walsh, D. A. & Eisenmann, J. C. (2014). Protective Effects of Parental Monitoring of Children's Media Use: A Prospective Study. *JAMA Pediatr*, 168(5), 479-484. doi:10.1001/jamapediatrics.2014.146.
- Gitterman, A. (2014). *Handbook of Social Work Practice with Vulnerable and Resilient Populations*. 3 ed. Columbia University Press, New York.
- Glueck, S. & Glueck, E. (1950). *Unraveling juvenile delinquency* (Vol.2). New York, NY: Commonwealth fund.
- طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه، مطالعات روان‌شناسی و علوم تربیتی، 11(2)، ۲۵۴-۲۳۹.
- Allen, M. L., Elliott, M. N., Fuligni, A. J., Morales, L. S., Hambarsoomian, K. & Schuster, M. A. (2008). The relationship between Spanish language use and substance use behaviors among Latino youth: A social network approach. *Journal of Adolescent Health*, 43(4), 372-379.
- Arthur, M. W., Hawkins, J. D., Pollard, J. A., Catalano, R. F. & Baglioni, A. (2002). Measuring risk and protective factors for use, delinquency, and other adolescent problem behaviors the communities that care youth survey. *Evaluation Review*, 26(6), 575-601.
- Baumrind, D. (1971). Current patterns of parental authority, *Developmental Psychology*, 4(1-2), 1-103.
- Belsky, j. (1984). The determinates of parenting: A process model. *Child development*, 55, 83-96.
- Biglan, A. (2003). *The generic features of effective child rearing*. In A. Biglan, M.C. Wang, H.J. Walberg (Eds.), *preventing youth problems* (pp.145-162). New York: Kluwer Academic/Plenum.
- Brown, P. C., Dunn, M. E. & Budney, A. J. (2014). Development and initial evaluation of a web-based program to increase parental awareness and monitoring of underage alcohol use: A brief report. *Journal of Child & Adolescent Substance Abuse*, 23(2), 109-115.
- Cai, T. & Tu, K. M. (2020). Linking parental monitoring and psychological control with internalizing symptoms in early adolescence: the moderating role of vagal tone. *Journal of abnormal child psychology*, 1-13.
- Collins, W.A. (1995). Relationships and development: family adaptation to individual change. In s.shulman (Ed.), *close relationships and socioemotional development* (pp.128-154). Westport, CT: Ablex.
- Cottrell, S. A., Branstetter, S., Cottrell, L., Harris, C. V., Rishel, C. & Stanton, B. F. (2007). Development and validation of a parental monitoring instrument: Measuring how parents monitor adolescents' activities and risk behaviors. *The Family Journal*, 15(4), 328-335.

- on adolescents' risk of online harassment. *Journal of youth and Adolescence*, 44(5), 1039-1047.
- Kim, Y. J., Moon, S. S., Kim, Y. K. & Boyas, J. (2020). Protective Factors of Suicide: Religiosity and Parental Monitoring. *Children and Youth Services Review*, 105073.
- Kuczynski, L. & Mol, J. D. (2015). Dialectical models of socialization. *Handbook of child psychology and developmental science*, 1-46.
- Laird, R. D., Marrero, M. M. & Sherwood, J. K. (2010). Developmental and Interactional Antecedents of Monitoring in Early Adolescence: Current Perspectives for Researchers and Practitioners. In V. Guilamo-Ramos., Jaccard, J. & Dittus, P. (Eds.), *Parental Monitoring of Adolescents Current Perspectives for Researchers and Practitioners* New York Chichester, West Sussex: Columbia University Press, 2010.
- Larson, R. W., Richards, M. H., Moneta, G., Holmbeck, G. & Duckett, E. (1996). Changes in adolescents' daily interactions with their families from ages 10 to 18: *Disengagement and transformation. Developmental Psychology*, 32, 744-754.
- Law, D. M., Shapka, J. D. & Olson, B. F. (2010). To control or not to control? Parenting behaviors and adolescent online aggression. *Computers in Human Behavior*, 26(6), 1651-1656.
- Li, X., Stanton, B. & Feigelman, S. (2000). Impact of perceived parental monitoring on adolescent risk behavior over 4 years. *Journal of Adolescent Health*, 27(1), 49-56.
- Lowe, K. & Dotterer, A. M. (2013). Parental monitoring, parental warmth, and minority youths' academic outcomes: Exploring the integrative model of parenting. *Journal of youth and adolescence*, 42(9), 1413-1425.
- Marsiglia, F.F., Parsai, M. & Kulis S. (2009). Southwest Interdisciplinary Research Center. Effects of families and family cohesion on problem behaviors among adolescents in Mexican immigrant families in the southwest U.S. *Journal of Ethnical Cultural Diversity in Social Work*, 18(3), 203-220.
- Mastrotheodoros, S., Van der Graaff, J., Deković, M., Meeus, V. H. J. & Branje, S. (2020). Parent-Adolescent Conflict across Hamza, C. A. & Willoughby, T. (2011). Perceived parental monitoring, adolescent disclosure, and adolescent depressive symptoms: A longitudinal examination. *Journal of Youth and Adolescence*, 40(7), 902-915.
- Hands Schuh, C., Mokkink, L. B. & Smaldone, A. (2020). Perceived Parental Monitoring: A Systematic Review of Monitoring Instruments. *Journal of nursing measurement*, JNM-D-19-00045. Advance online publication.
- Hayes, L. (2004). Parental monitoring of adolescent free time: A theoretical model of parent-adolescent interactions. A thesis for the degree of Doctor of Philosophy, RMIT University.
- Hayes, L., Hudson, A. & Matthews, J. (2007). Understanding parental monitoring through analysis of monitoring episodes in context. *International Journal of Behavioral Consultation and Therapy*, 3(1), 96.
- Keijsers, L. (2016). Parental monitoring and adolescent problem behaviors: How much do we really know? *International Journal of Behavioral Development*, 40(3), 271-281.
- Keijsers, L., Branje, S. J. T., Van der Valk, I. E. & Meeus, W. (2010). Reciprocal effects between parental solicitation, parental control, adolescent disclosure, and adolescent delinquency. *Journal of Research on Adolescence*, 20, 88-113.
- Keijsers, L., Frijns, T., Branje, S. J. T. & Meeus, W. (2009). Developmental links of adolescent disclosure, parental solicitation and control with delinquency: Moderation by parental support. *Developmental Psychology*, 45, 1314-1327.
- Kerr, M., Stattin, H. & Burk, W. J. (2010). A reinterpretation of parental monitoring in longitudinal perspective. *Journal of Research on Adolescence*, 20(1), 39-64.
- Kerr, M., Stattin, H. & Pakalniskiene, V. (2008). *Parents react to adolescent problem behaviors by worrying more and monitoring less*. In M. Kerr, H. Stattin & R. Engels (Eds.), *what can parents do? New insights into the role of parents in adolescent problem behavior* (pp. 91-112). West Sussex, UK: John Wiley and Sons.
- Khurana, A., Bleakley, A., Jordan, A. B. & Romer, D. (2015). The protective effects of parental monitoring and internet restriction

- Clinical Child and Family Psychology Review*, 14, 377-398.
- Rew, L., Arheart, K. L., Thompson, S. & Johnson, K. (2013). Predictors of adolescents' health promoting behaviors guided by primary socialization theory. *Journal for Specialists in Pediatric Nursing*, 18(4), 277-288.
- Rios, M., Friedlander, S., Cardona, Y., Flores, G. & Shetgiri, R. (2020). Associations of parental monitoring and violent peers with Latino youth violence. *Journal of immigrant and minority health*, 22(2), 240-248.
- Rodríguez-Meirinhos, A., Vansteenkiste, M., Soenens, B., Oliva, A., Brenning, K. & Antolín-Suárez, L. (2020). When is parental monitoring effective? A person-centered analysis of the role of autonomy-supportive and psychologically controlling parenting in referred and non-referred adolescents. *Journal of youth and Adolescence*, 49(1), 352-368.
- Shelton, K. K., Frick, P. J. & Wootton, J. (1996). Assessment of parenting practices in families of elementary school-age children. *Journal of Clinical Child Psychology*, 25(3), 317-329.
- Stattin, H. & Kerr, M. (2000). Parental monitoring: A reinterpretation. *Child Development*, 71, 1072-1085.
- Tremblay Pouliot, M. A. & Poulin, F. (2020). Congruence and Incongruence in Father, Mother, and Adolescent Reports of Parental Monitoring: Examining the Links with Antisocial Behaviors. *The Journal of Early Adolescence*, 0272431620912484.
- Voelkle, M. C., Oud, J. H. L., Davidov, E. & Schmidt, P. (2012). An SEM approach to continuous time modeling of panel data: Relating authoritarianism and anomia. *Psychological Methods*, 17, 176-192.
- Zemeck, H. (2017). *Exposure and Parental Monitoring*, Hunter College, Department of Psychology.
- Adolescence: Trajectories of Informant Discrepancies and Associations with Personality Types, *Journal of Youth and Adolescence*, 49, 119-135.
- Moore, J., Harré, N., Moore, J. & Harré, N. (2007). Eating and activity: The importance of family and environment. *Health Promotion Journal of Australia*, 18(2), 143-148.
- Nakayama, M. (2011). Parenting style and parental monitoring with information communication technology: A study on Japanese junior high school students and their parents. *Computers in Human Behavior*, 27(5), 1800-1805.
- Ofole, N. M., Awoyemi, E. A., Siokwu, M. E., Ojukwu, M. O. & Uwakwe, C. B. U. (2015). Aggressive and truancy behaviors among adolescents in Lagos state: Any association with parental monitoring of television viewing and internet activities. *The counsellor*, 34, 88-98.
- Pizarro, K. W., Surkan, P. J. & Bustamante, I. V. (2020). *The Social Ecology of Parental Monitoring: Parent-Child Dynamics in a High-Risk Peruvian Neighborhood*. Family Process.
- Pollak, Y., Poni, B., Gershny, N. & Aran, A. (2020). The role of parental monitoring in mediating the link between adolescent ADHD symptoms and risk-taking behavior. *Journal of attention disorders*, 24(8), 1141-1147.
- Pu, J., Chewning, B., St. Clair, I. D., Kokotailo, P. K., Lacourt, J. & Wilson, D. (2013). Protective factors in American Indian communities and adolescent violence. *Maternal and Child Health Journal*, 17(7), 1199-1207.
- Racz, S. J. & McMahon, R. J. (2011). The relationship between parental knowledge and monitoring and child and adolescent conduct problems: A 10-year update.